

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Кусотинская средняя общеобразовательная школа»
Мухоршибирского района Республики Бурятия

«Рассмотрено» на МО учителей
«25» августа 2023 г.
Руководитель МО: [подпись]
Багмаева С.Б.

«Согласовано»
зам. директора по УВР
«28» августа 2023 г.
[подпись] /Басова Т.Ю./

«Принято»
на педагогическом совете
Протокол № 1 от
«28» августа 2023 г.

Рабочая программа

Предмет: Родной язык

Класс: 7

базовый уровень

Разработано: учителем бурятского языка и литературы,
Гомбоевой Юлией Цырендондоковной

у. Кусоты
2023 г.

1.Тайлбари бэшэг.

Рабочая программа курса «Родной язык» для 7 класса ФГОС разработана на основе следующих нормативно-правовых документов:

- Федерального закона от 29.12.2012 № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»;
- приказа Минпросвещения России от 22.03.2021 № 115 «Об утверждении Порядка организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам – образовательным программам начального общего, основного общего и среднего общего образования»;
- приказа Минпросвещения России от 16.11.2022 № 993 «Об утверждении федеральной образовательной программы основного общего образования» (далее – ФОП ООО);

Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации» № 273 от 29.12.2012 г.;

Федерального государственного стандарта общего образования, приказ Министерства образования и науки РФ от 17.12.10 №1897;

Примерной основной программы образовательного учреждения. Основная школа (сост. Е.С. Савинов, М-Просвещение, 2011) стандарты второго поколения.

Законом «О языках народов РФ» от 25.10.1991г.

Законом «О языках народов Республики Бурятия» от 10.06.1992 г.

Примерная программа по бурятскому языку как родному, рекомендованная Министерством образования и науки Республики Бурятия, 2019 г..

Регионального перечня учебников (учебных пособий), реализующих региональный компонент образования, рекомендованных (допущенных) Министерством образования и науки Республики Бурятия к использованию в образовательном процессе в общеобразовательных учреждениях на 2023-2024 учебный год.

Образовательной программы основного общего образования МБОУ «Кусотинская СОШ»

Учебный план МБОУ «Кусотинская СОШ»

Положения о рабочей программе.

Программа иимэ хубинуудһаа бүридэнэ: тайлбари бэшэг, хуралсалай- тематическа түсэб, программын байгуулга ба удха, календарно-тематическа түсэб, хурагшадай мэдэсэ шадабариин гол эрилтэнүүд, хуралсалай методическа хангалга, хабсаргалта.

Нургуулийн шухала зорилгонь хадаа ургаж ябаа үетэндэ эрдэм болбосоролой үндэнэ хууриие гүнзэгыгөөр ба бата бэхеэр үгэхэ, тэдэниие ажал дээрэ хэрэглэхэ, дадал шадабаритай болгохо, хүгжэлтын юрэнхы үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ гэнэн юм. Нурагшадай түрэлхи хэлэ үзэлгэ хадаа оршон тойронхи байдалые ойлгоходонь, мүн ород хэлэ болон бэшэшье предметүүдые үзэхэ хэрэгтэнэ ехэ туһа хүргэдэг. Гадна нурагшадые болбосоруулха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһалха арга боломжотой. Ушар тиимэнэ түрэлхи хэлэнэй үүргы саашань улам дээшэлүүлхэ, энэ предмет заалгы, хэшээл бүхэнэй үрэ дүнгые найжаруулха шухала. V-IX классуудай буряад хэлэнэй программа соо буряад хэшээлэй гол удха болон шухала шэглэлнүүд хараалагдана. Эдэ шэглэлнүүдэй тон шухалань хадаа нургалга хүмүүжүүлгэ хоёрые түрэлхи хэлэ, литературы хэшээлнүүдтэ нягта холбоотойгоор эмхидхэхэ гэнэн эрилтэ болоно. Түрэлхи хэлэндэ, тэрэнэй үүргэдэ нурагшадай хонирхолые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, тон дуратайгаар хүмүүжүүлхэ шухала. Тиигэхын тула буряад хэлэнэй баялигы, тэрэнэй уран аргуудые – зэргэсүүлгэ, эпитет, метафора гэхэ мэтые—хэшээлдээ хэрэглэхэ, тэдэниие нурагшадай хэлэлгэдэ хэрэглүүлжэ нургаха. Тиихэтгээ хамта түрэлхи хэлэ заахадаа, нурагшадта гүнзэгы, бата бэхи эрдэм болбосорол олгохо хэрэгтэй.

Буряад хэлэ заахадаа, багша болбол теоретическэ асуудалнуудта тусхай анхарал хандуулха: абяанай болон үгын шэнжэлэлгэдэ, үгын бүридэлдэ, хэлэлгын хубинуудта, мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холболгодо, мэдүүлэлэй байгуулгада, бэшэгэй дүримүүдтэ, сэглэлтын тэмдэгүүдтэ гэхэ мэтэ.

Россиин Федерациин нурагшалай эмхинүүдэй федеральна нурагшалай түсэбөөр 7-дахи класста түрэлхи хэлэндэ 70 саг үгтэгдэнэ.

Мүнөө үсын федеральна нурагшалай стандартын ёһоор буряад хэлээр үхибүүд иимэ **личностнэ дүнгүүдые** харуулха ёһотой:

1. Нурагшад түрэлхи хэлэ шудалан үзэхэдөө, буряад хэлэнэйнгээ баялигтай гүнзэгыгөөр танилсаха, найнаар хэлэдэг, уншадаг, бэшэдэг болгохоһоо гадна, буряад арадынгаа ажабайдал, түүхэ, заншал, зан абари үзэжэ байгаа зохёолнууд дээрэ үндэнэлэн, найнаар ойлгохо, ухаан сэдхэлдээ шэнгээхэ;
2. Нурагшад түрэл хэлэнэйнгээ сэнтэйень ойлгохо, хүндэлхэ, түрэл хэлээрээ омогорхохо ёһотой;
3. Үндэнэн соелойнгоо гол хубинь болохо түрэл хэлэндээ гамтайгаар, наринаар хандахы оролдохо, тордиһогүй дуугаржа нураха, бэшэмэл ба холбоо хэлэлгэдээ жэл бүхэндэ үгынгөө сан баяжуулха шухала.

Буряад хэлээр нурагшадай **метапредметнэ дүнгүүдын** иимэ байха жэшээтэй:

1. Хэлэлгын ажаябуулгын ямаршые түхэлөөр хаанашье хэлэеэ хэрэглэжэ шадаха;
2. Интернетһээ гү, али бэшэшые материалһаа мэдээнүүдые суглуулан бүридхэжэ шадаха;
3. Элдэб толинуудые, номуудые хэрэглэжэ шадаха;
4. Ойлгоһон материалаараа бэшэмэлшые, сээжэшые харюусажа шадаха;
5. Багахан элидхэлнүүдые бэлдээд, нүхэдэйнгөө урда хэлэжэ шадаха;
6. Нанаһанаа сээжээршые, бэшэмэлээршые дамжуулха;

Һурагшадай **предметнэ дүнгүүдын** иимэ байха ёһотой:

1. Хэлэн тухай бүхэли мэдэсэтэй болохо;
2. Гуманитарна эрдэмүүд соо буряад хэлэнэй олоһон һуури;
3. Лингвистикын үндэһэ һууриие үзэһэниинь;
4. Уран хурса үгэнүүдые, тогтомол холбуулалнуудые хэрэглэжэ, хэлэеэ хурса болгохо, хэлэнэй орфографическа, лексическэ, грамматическа, сэглэлтын дүримүүдые мэдэхэ;
5. Эпическэ зохёолоор гү, али тэрэнэй таарамжатай хэһэгээрнь түсэб табиха, өөрынгөө дураар шэлэжэ уншаһан зохёол тухайгаа өөрынгөө мүн нанамжаяа хэлэхэ, хөөрэхэ.

«Буряад хэлэн» 7 класс под редакцией: О.Ш.Цыремпилова, Ц.С.Жанчипова Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2018 он.

2. Һуралсалай- тематическа түсэб

Программна материал	часууд
Оршол. Түрэл буряад хэлэн.	1
Хэлэн ба хэлэлгэ зүб бэшэлгэ.	1

5-6 классуудта үзэхэнөө дабталга	5
Үгүүлэл тухай ойлгосо.	2
Үйлэ үгэ	30
Үгүүлэл тухай ойлгосо.	2
Тухалагша хэлэлгын хубинууд.	1
Зүйр үгэнүүд.	5
Дахуул үгэнүүд.	3
Холболто.	4
Үгүүлэл тухай ойлгосо.	1
Тусхай хэлэлгын хубинууд.	4
Сэглэлтэ.	2
Жэл соо үзэхэнөө дабталга	3
Хэлэлгэ хүгжөөлгэ	10
	74

3.Программын бүридэл.

Оршол. Түрэл буриад хэлэн тухай ойлгосо ба юрэнхы мэдэсэ.

Дабталга

Юумэнэй нэрын морфологическа шанар шэнжэнүүд. Юумэнэй ба түлөөнэй нэрэнүүдэй нюурта, өөртэ хамаадал. Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүдэй илгаа. Тоогой нэрэнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэлгэ. Дайбар үгэнүүдэй үйлэ, шанар тодорхойлолго. Тэдэниие мэдүүлэлнүүд соо хэрэглэлгэ.

Үйлэ үгэ

Эхин классудта үйлэ үгэ тухай үзэһэнөө дабталга. Үйлэ үгын удха. Тэрэнэй морфологическа шэнжэнүүд ба синтаксическа үүргэ. Үйлэ үгые мэдүүлэлэй хэлэгшэ болгон хэрэглэлгэ. Үйлэ үгын нуури. Үйлэ үгын мэдүүлхэн, хандаһан, причастна, деепричастна түлэбүүд. Үйлэ үгын нюурай зүйр үгэнүүдые абалга. Үйлэ үгын бии боллолго. Причастинуудай зохилдол, хамаадал. Причастна ба деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүд. Тэдэнэй сэглэлтын тэмдэгүүд. Тухалагша үйлэ үгэнүүд. Элдэб янзын үйлэ үгэнүүдые, причастна болон деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэлгэ. Үйлэ үгэ- синонимуудые хэлэлгэдээ олоор хэрэглэжэ һуралга.

Дахуул үгэ

Тухалагша хэлэлгын хубинууд тухай юрэнхы ойлгосо. Дахуул үгэнүүд тухай ойлосо. Дахуул үгэнүүдэй бии бололго. Дахуул үгэнүүдэй дахаһан үгынгөө залгалтанууды абалга

Холболто

Холболто тухай ойлгосо. Юрын ба бүридэмэл холболтонууд. Ниилэлдүүлһэн ба дахалдуулһан холболтонууд тухай ойлгосо. Дүтэрхы удхатай холболтонууды хэрэглэхэ шадабаритай болголго.

Зүйр үгэ

Зүйр үгэнүүд тухай ойлгосо, тэдэнэй илгарал. Зүйр үгэнүүды хамаатай үгэтэйн сугтань ба амяарнь бэшэхэ дүрим. Ньюрай зүйр үгэнүүды зүбөөр хэрэглэн, хамаатай үгын хойно залгалга. Зүйр үгэнүүды хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэлгэ.

Аянгалһан үгэ

Аянгалһан үгэнүүдэй удха, тэдэнэй хэлэлгэ соохи үүргэ. Абья дууряһан үгэнүүд. Аянгалһан үгэнүүды хоолойн аялгаар илгалга. Аянгалһан үгэнүүдэй хойно запятой ба шангадхалай тэмдэг хэрэглэлгэ.

Жэл соо үзэһэнөө дабталга

Үйлэ үгэнүүдэй синтаксическа үүргэ . Причастна ба деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүд. Тэдэниие хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэлгэ; нугалбаритайгаар хэлэлгэ, уншалга. Дахуул үгэнүүды зүбөөр хэрэглэлгэ. Ньюрай зүйр үгэнүүды дабталга. Аянгалһан үгэнүүдтэй мэдүүлэлнүүды зүбөөр хэлэлгэ ба уншалга.

Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ

Текст ба тэрэнэй хубинууды дабталга. Яряанай хэлэнэй, эрдэм шэнжэлгын, тусхайта хэрэг дансын, уран зохёолой найруулал тухай дабтаха. Ниитын найруулал тухай юрэнхы ойлгосо үгэхэ. Тексты абзацнуудта хубааха шадабари бөөлүүлхэ хүдэлмэри. Түсэб табилга. Текстын сэдэб

элирүүлгэ. Яряанай ба уран зохёолой найруулга илгaha шадабари бэелүүлгэ. Юрэ хөөрэлгэ, зураглалга ба бодомжолго гэхэн үгүүлэлэй янзануудта хүдэлмэринүүдые үнгэргэлгэ. Уран зохёол, кинофильм, радио болон теледамжуулгануудай удхаар өөрынгөө ханамжа, бодомжолго бэшэхэ шадабари бэелүүлгын хүдэлмэринүүдые үнгэргэлгэ. Зураг хэрэглэжэ гү, али өөрынгөө ажабайдалда болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай зохёолго бэшэлгэ. Юрэ хөөрэхэн, зураглаһан текстын удхаар найруулга бэшэлгэ. Найруулга, зохёолгонуудые бэшэлгэ. Ород хэлэнһээ буряадта оршуулга. Үзэхэн зохёолой удхаар асуудалнуудта тобшо дэлгэрэнгы харюунуудые үгэлгэ.

4.Календарно- тематическа түсэблэлгэ

№ п/п	Болзор	Бүлэг ба темэнүүд	Саг	Хүмүүжүүлгын программаар багшын ажаябуулга	Гэрэй даабари
I	1н	Оршол. Түрэл буряад хэлэн.	1	Буряад хэлэн-эхэ хэлэн, тиимэхэ түрэлхи буряад хэлээ мэдэхэ, үзэхэ, баялигаарнь омогорхохо эрмэлзэл түрүүлхэ, хэлэнэй саашанхи байдалда хүн бүхэнэй хамаатай, харюусалгатай байһыень ойлгуулха, үгынгөө нөөсэ баяжуулха, буряадаар сэбэрээр зүбөөр дуугарха, хэлэхэ эрмэлзэл түрүүлхэ.	Түрэл хэлэн тухай шүлэг сээжэлдэхэ.
II		5-6 классуудта үзэхэнөө дабталга	4	Телефоноор, интернетээр ородоор бэшэлсэдэг боложо байһан саг хадань “Буряадаар смс бэшэе!”, “Интернетгэ буряадаар хөөрэлдэе!”,	
	2н	1.Фонетикэ, графика, орфоэпи,	1		Д-21, Д-22 дүүргэхэ.

		бэшэгэй дүрим.		“Буряадаар амаршалай!” гэхэ мэтэ ажаябуулганууды үнгэргэхэ.	
	2н	2.Лексикэ, лексикологи, фразеологи.	1	“Би Буряадби” гэхэн сэдэбтэй үгүүлэл дээрэ фонетическэ, лексическэ, үгын бүридэлөөр, синтаксическа шүүлбэринүүды дүүргэхэ.	Д-37, Д-38 дүүргэхэ..
	3н	3.Үгын бии бололго. Үгын бүридэл. Хэлэлгын хубинууд.	1		Д-48, Д-49 дүүргэхэ..
	3н	4.Холбуулал. Мэдүүлэл.	1		Д-77 дүүргэхэ
		Хэлэлгэ хугжоолгэ	2		
III	4н	Үгүүлэл тухай ойлгосо.	2	Үгүүлэл удхын, грамматикын, найруулгын, стилиин талаһаа холбоотой мэдүүлэлнүүдэй, суг мэдүүлэлнүүдэй, абзац болон бүлэгүүдэй хабсаралы “Буряад ФМ дикторби” гэхэн наада үнгэргэхэ	Үгүүлэл зохохо
	4н	Шалгалтын хүдэлмэри ба диктант	1	“Минии сүлөө саг” гэхэн сэдэбээр хүмүүжүүлгын ажал ябуулха.	Дабталга
IV		Үйлэ үгэ	30	Һуралсалай проект	

5н	1. Үйлэ үгын удха шанар	1	<p>“Манай нютаг ерэгты!”</p> <p>Зорилго: Нютаг тухай мэдээсэл үргэдхэхэ, нютагайнгаа туризм хүгжөөхэ, аяншалагшадые һонирхуулха, нютагаа уриха.</p> <p>Нютаг тухайгаа, үзэсхэлэнтэ газарнууд тухайнь (гол горхон, нуур, булаг, хада уула, ашагта малтамалнууд, шүтөөнэй газарнууд г.м.) нютагайнгаа эрхим зонууд тухай шэнжэлхы проект дээрэ ажал эхилэгдэхэ.</p> <p>Шэнжэлхэ таланууд:</p> <p>Һонирхолтой газарнууд; тус газартай холбоотой домогууд, хөөрөөнүүд; сувенирнүүдые бэлдэлгэ: туризм хүгжөөхөөр туристическэ маршрут зохоолго</p> <p>Проект бэелүүлхын хажуугаар үгүүлэл зохоогты гэхэн даабари үгтэхэ. Эндэ шэнэ эрилтын даабаринуудта анхаралаа табихаар, үйлэ үгэдэ хабаатай сэдэбүүдые дэлгэрэнгыгээр хэрэглэжэ, зохоон үгүүлэлээ</p>	Д-94 дүүргэхэ
5н	2. Үйлэ үгынүүдэй бии бололго.	2		Д-105, 106, 107
6н	3. Үйлэ үгын маягууд.	2		Текст сооһоо тусхай маягтай үйлэ үгэнүүдые олохо. Д-113
6н	4. Үйлэ үгын вид	1		Бүридэмэл видэй үйлэ үгэнүүдтэй мэдүүлэл зохоохо.
7н	5.Шалгалтын диктант	1		Дабталга
9н	8. Мэдүүлһэн түхэл.	2		Багшын дураар упражнени.
10н	9. Хандаһан түхэл.	2		Текст сооһоо хандаһан түхэлдэ байһан үйлэ үгэнүүдые олохо.Д-143
11н	10. Причастна түхэл	2		Багшын дураар упражнени. Д-159

х/х	12н	Изложени	1	реклама болгохо. Буряд хэлэн дээрэ зохоһон рекламын текст ямар байгуулалтайб? Ямар онсотойб? Дүн гаргалга.	
		Диктант	1		
		худэлмэри	1		
		Алдуу дээрээ ажал	1		
		2 четверть			
	12н	11. Причастинуудай юумэнэй нэрэ бололго	2		Тусхай текст дээрэ хүдэлмэри үнгэргэхэ. Д-165
	13н	12.Причастинуудай зохилдол	2		Причастинуудые зохилдуулжа, мэдүүлэл зохёохо, тусхай упражнени дүүргэхэ.Д-171
	16н	16. Причастинуудай хамаадал	3		Д-176
	17н	17. Деепричастна түхэл. - Дахаһан ба ушарлаһан	3		Найруулга бэшэхэ

		деепричастинууд;			
	18н	18. Деепричастиин нюурга ба өөртгэ хамаадал	2		Текст дээрэ худэлмэри. Д-186
	19н	19. Причастна болон деепричастна түхэлнүүдэй үүргэ.	2		Д-196
	20н	20. Үйлэ үгын морфологическа шүүлбэри.	2		Үйлэ үгэнүүдэй морфологическа шүүлбэри.
	21н	21. Үйлэ үгэнүүдээр зачет.	2		Үйлэ үгэнүүдые дабтаха.
		Диктант	1		
		Худэлмэри	1		
		Алдуу дээрэ худэлмэри	1	21	
		3 четверть			
V		<i>Тухалагша хэлэлгын хубинууд</i>	<i>17</i>	Һуралсалай проект	

		Зүйр үгэнүүд.	5	“Нагаса аба, эжы”	
22н	1.	Зүйр үгэнүүд тухай ойлгосо.	1	Зорилго: “Нагаса аба,эжы” гэхэн проект бэлүүлхэ, нурагша бүхэн өөртөө хүдэлмэрийн зорилго абаха, нагаса эжы абаяа үшөө ехээр хүндэлхэ, хайрлаха сэдхэл түрүүлхэ.	Д-210, 211
22н	2.	Зүйр үгэнүүдэй удхаараа илгарал.	2		Д-215,216
23н	3.	Суг болон амяараа бэшэгдэдэг зүйр үгэнүүд	2	Энэ шатада нагаса, хүгшэн эжы аба тухайгаа хөөрэлдэхэ. Хүн бүхэндэ эдэ зон эгээл дүтэ зонойнь нэгэн болоно, тиимэхээ эдээн тухайгаа проект бэшэхэ гээшэ ехэ хүндэтэй хүдэлмэри болоно гэжэ ойлгуулга.	Мэдүүлэлнүүдые зохёохо.
х\х		Найруулга “Сагаалха хайндэр”	2		
х/х		Текст оршуулга	2	Шэнжэлхэ таланууд:	
		Самостоятельна хүдэлмэри	1	Намтар. Наһан соого хэхэн ажальнь.	
		Дахуул үгэнүүд.	5	Гэр бүлэ, үри хүүгэд, зээнэр.	
25н	1.	Дахуул үгэнүүдэй удха шанар.	1	Нагаса эжы абынтнай һонирхол	Д-225, 226
26н	2.	Дахуул үгэнүүдэй илгарал	2	Нагаса эжы абадаа баярай бэшэг бэлдэлгэ.	Д-235
	3.	Дахуул	2	Тус хүдэлмэри дүүргэхэдээ, эгээ түрүүн материал(фотозурагууд, грамота, медальнууд, хэрэгэй	

		үгэнүүдые мэдүүлэл соо хэрэглэлгэ		саарһанууд, угай һарбаалжан, дурасхалнууд г.м. суглуулжа, үгүүлэ болон найруулгануудые зохоохо. Тиихэдээ тэдээн соогоо зүйр үгэнүүдые, дахуул үгэнүүдые, холболтонуудые элбэгээр, дэлгэрэнгыгээр хэрэглэхэ.	
	х/х	Изложени	2		
		Тестовэ хүдэлмэри	1		
		Холболто.	7		
	27н	1. Холболто тухай ойлгосо	1	Хөөрөө запись хэжэ, презентаци бүридхүүлжэ хамгаалха.	Д-247
	27н	2. Холболто болон холболто үгэнүүдэй илгарал.	2		Д-253
	28н	3. Ниилэлдүүлһэн холболтонууд.	2		Мэдүүлэл зохоохо.
	28н	4. Дахалдуулһан холболтонууд.	2		Текстээр хүдэлхэ.
	х/х	Текст шэнжэлгэ	2		
		Шалгалтын диктант	1		
		Шалгалтын хүдэлмэри	1		
		Алдуу дээрэ	1		

		хүдэлмэри			
		4 четверть			
VI		<i>Тусхай хэлэлгын хубинууд.</i>	2		
	29н	1. Аянгалхан үгэнүүд.	1		Д-282
	29н	2. Абя дууряахан үгэнүүд.	1		Д-294
		Тусхай хэлэлгын хубинуудыг мэдүүлэл соо хэрэглэлгэ	2		
VII		Сэглэлтэ.	1		Текст дээрэ хүдэлмэри үнгэргэхэ.
		Үйлэ үгын морфологическа шүүлбэри	2		
	х/х	Найруулга	2		
		Самостоятельна хүдэлмэри	1		

VII		Жэл соо үзэхэнөө дабталга	11		
	30н	1. Үйлэ үгэ ба үйлэ үгын түхэлнүүдые дабталга.	5		Багшын дураар упражнени.
	31н	2. Дахуул үгэ ба холболто дабталга.	4		Багшын дураар упражнени.
	32н	3. Зүйр үгэ, аянгалхан үгэ ба абяа дууряахан үгэнүүдые дабталга.	2		Багшын дураар упражнени.
	33н	4. Шалгалтын диктант.	1		Дабтаха.
	34н	5. темэнүүдээр шалгалтын хүдэлмэри.	1		
	35н	6. Алдуу дээрэ хүдэлмэри.	1		
		Бүхы дээрээ	102 час		

5. хурагшад ай мэдэсэ шадабарин гол эрилтэнүүд.

Нурагшад 7— дахи класс дүүргэхэдээ, иимэнүүд шадабари ба дадалтай болохо ёһотой:

1—6— дахи классуудта үзэһэн хүшэр үгэнүүдэй зүб бэшэлгын дүри— мүүдые мэдэхэ, толи хэрэглэжэ, алдуу гаргахаар орфограммануудай тайлбари хэжэ шадаха.

Юумэнэй, тэмдэгэй, тоогой ба түлөөнэй нэрэнүүдэй, дайбар үгэ— нүүдэй грамматическа шэнжэнүүдые эли тодоор мэдэхэ, хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.

Юрын ба орёо түсэб табиха. Зохёолго бэшэхэ материалаа суглуулха, зүбөөр ханал бодолоо удаа дараалан бэшэхэ шадабаритай болохо.

Байгаалиин үзэгдэл, хонирхолтой ушар, уран зохёолой гү, али бодото геройн сэдхэлэй байдал г.м. зураглаһан, бодомжолһон, юрэ хөөрэхэн үгүүлэл бэшэжэ шадаха.

Нурагшад аман хэлэлгэ тодо, зүб дикцитэй, хоолойн аялгаар (интонаци) авторай гү, али өөрынгөө ханал бодол зүбөөр дамжуулжа шадаха.

Зургаадахи класста үзэһэн хэлэлгын хубинууд болон тэдэнэй грамматическа шэнжэнүүдые хайнаар мэдэхэ. I—VI классуудта үзэһэн хүшэр үгэнүүдэй бэшэгэй дүримүүдые мэдэхэ, хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.

Нурагшад юумэнэй, тэмдэгэй, тоогой нэрэнүүдые, наречинүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха зэргэтэй.

Орёо нарин түсэб зохёохо. дэлхэйн байгаали гү, али ямар нэгэн юумэн тухай тобшоор, зүбөөр юрэ хөөрэхэ, бэшэхэ.

Сочинени бэшэхэ материалаа суглуулха, зүбөөр ханал бодолоо удаа дараалан бэшэхэ шадабаритай болохо.

Нурагшад аман хэлэлгэ тодо, зүб дикцитэй, хоолойн аялгаар (интонаци) авторай гү, али өөрынгөө ханал бодол зүбөөр дамжуулжа шадаха.

Нурагшад “ , иимэнүүд предметнэ мэдэсэтэй болоно:

-причастна болон деепричастна дахуулалнуудые мэдэхэ;

-дахуул үгэнүүдэй бии бололго, хэлэлгэдээ хэрэглэлгэ;

-холболто ба тэрэнэй илгарал, хэрэглэлгэ;

-зүйр үгэ, тэдэнэй илгарал, хэрэглэлгэ;

- аянгалһан үгэнүүд, тэдэнэй удха, хэрэглэлгэ.

Нурагшад иимэнүүд шадабари дадалтай, нураха арга боломжотой болоно:

Хэлэлгэдээ олон янзын үйлэ үгэнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ нураха;

Причастна болон деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэхэ;

Дүтэрхы удхатай холболтонуудые зүбөөр хэрэглэхэ;

Зүйр үгэнүүдэй илгаануудые мэдэхэ, зүбөөр хэрэглэжэ һураха;

Аянгалһан үгэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэхэ.

7-дохи ангиин һурагшадта һайнаар хүдэлмэрилхын нүхэсэл боложо үгэдэг гурим ёһын байдал бии болгоходоо иимэнүүд метапредметнэ мэдэсэ олгуулха:

шухала хэрэгтэй мэдээсэлнүүдые бэдэржэ, компьютер болон интернетэй хүсөөр мэдээнүүдые оложо, хэрэглэжэ шадаха;

шүүмжэлэл, шэнжэлэл хэжэ, дутаг дундануудые элирүүлжэ; хэһэн ажалдаа арга боломжонуудые тааруулжа, шалгалта, сэгнэлтэ үгэжэ шадаха; юумые сасуулжа, тааруулжа, шалтаг хойшолоной холбоо байгуулжа, бодолоо удаа дараалуулан һубарюулжа шадаха.

7-дохи ангиин һурагшадта һайнаар хүдэлмэрилхын нүхэсэл боложо үгэдэг гурим ёһын байдал бии болгоходоо иимэнүүд өөрын аминай мэдэсэ олгуулха: буряад хэлээ буряад арадай үндэһэн-болбосоролой нангин баялиг гэжэ ойлгохо; түрэл хэлэндээ дуратайгаар, хүндэтэйгөөр хүмүүжэхэ; хэлэнэй баялигые грамматическа аргуудые өөрынгөө хэлэлгэдэ хэрэглэжэ, бодожо байһан бодолоо тэрэнэй хүсөөр хэлэжэ шадаха.

6.Һуралсалай ба методическа материалнууд.

1. О.Ш.Цыремпилова, Ц.С.Жанчипова, Буряад хэлэн, 7-дахи класс, Улаан-Удэ: «Бэлиг»,. 2013
2. . Х.Санжимитыпова «Буряад хэлэн», таблицанууд, 5-9 кл., У-У., 1996.
3. . Б.Б. Гомбоев «Буряад хэлээр 5 кл. хэрэглэхэ дидактическа материалнууд», У-У.,1988.
4. . Н.Б.Дугаров «Адирхуу удхатай үгэнүүдэй хуряангы толи», У-У., 1995.
5. «Буряад хэлэнэй тобшо тайлбари толи», У-У., 1992

6. Э.Р.Раднаев «Буряад хэлэнэй орфографическа толи»
7. «Буряад хэлэнэй сахим хураха ном» гэнэн электронно ном, 1,.2 хубинууд
8. Буряад хэлэн дээрэ сайтнууд: <http://buriadxelen.com/>; <http://www.referun.com>

Шэнэ онол арга:

1. Компьютер
2. Проектор
3. Интерактивна самбар
4. «Буряад хэлээр сахим хураха ном»
5. Буряад уран зохёолой соносохо номой хан (аудиобиблиотека)

Шалгаха хэрэгсэл :

- Шалгалтын асуудалнууд ба даабаринууд;
- М-тест
- Электрон номой тестнүүд

Интернет онол арга:

- <http://www.edu.ru> – Федеральный портал «Российское образование».
- <http://www.edu03.ru/-Министерство> образования и науки РБ
- <http://www.buriadxelen.org>
- <http://www.nomoihan.org>
- <http://www.ict/edu.ru/> - Портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании».
- <http://www.Kpmo.iv-edu.ru/> – Сайт регионального комплексного проекта модернизации образования.
- <http://fcior.edu.ru/> - Федеральный центр информационно-образовательных ресурсов.
- <http://www.rikuo.ru/> – Сайт республиканского института кадров управления и образования.